

Har du husket nutids-r?

På dansk ender verberne på *r* i præsens (nutid). Visse verber ender på *re* i infinitiv (navnemåde), og derfor kan man ikke høre forskel på infinitiv og præsens, fx: aflevere/afleverer, køre/kører, inspicere/inspicerer.

Når man ikke kan høre forskel på præsens og infinitiv, kan man prøve at sætte **prøve** ind for at tjekke, om det skal ende på *r*:

"Jeg inspicerer min bil" er med *r*, fordi det hedder "jeg prøver min bil".

"Jeg vil inspicere min bil" er uden *r*, fordi det hedder "jeg vil prøve min bil".

Er det ad eller af?

Hvis man kan sætte ordet *gennem* i stedet for, hedder det *ad*. Hvis man kan bruge ordet *fra*, hedder det *af*.

"Jeg går ud *gennem* døren" hedder altså "Jeg går ud *ad* døren".

"Jeg ser ind *gennem* vinduet" hedder altså "Jeg ser ind *ad* vinduet".

Og hvis man er den, som sørger for, at porcelænet kommer ud fra frokostbordet, så tager man ud *af* bordet. Og hvis man skraber tapetet *fra* væggen, så bliver det skrabet *af* væggen. Man går ud *af* huset ved at gå ud *ad* døren, for man *forlader* huset ved at gå ud *gennem* døren. Hvis man står inde i en port og venter på bussen, går man ikke ud *gennem* den, men *forlader* den, går ud *fra* den, derfor går man ud *af* porten. Men hvis man har været nede med skraldeposen og går ud *gennem* porten, så går man ud *ad* porten.

Er det for eller får?

Nogen har problemer med at kende forskel på *for* og *får* og finde ud af, hvornår de skal bruge hvad.

Får er et verbum og er præsens af 'at få'. Hvis du kan sætte 'må få' ind i stedet, er det 'får': "Du får en gave, for du må få en gave".

For er både en præposition ("Det hele går langsomt *for* tiden"), et adverbium ("Det er bare *for* meget") og en konjunktion/bindeord ("Jeg bliver god til håndbold, *for* jeg træner meget").

Er det hans eller sin?

Hvis subjekt og ejermand af den pågældende genstand er én og samme person, bruger man *sin/sit* eller *sine*. Subjektet skal være i ental og skal kunne erstattes af *han*, *hun*, *den* eller *det*. Hvis man er i tvivl, kan man **sætte navne på**.

Hvis Peter sætter sig op på Peters egen cykel, hedder det: "Han sætter sig op på *sin* cykel". Hvis Peter skal hjem til Peters egne forældre, går han "hjem til *sine* forældre". Når katten slikker kattens egen pote "slikker den *sin* pote".

Er subjektet i flertal, bruger man *deres*.

"De drikker *deres* øl og spiser *deres* mad" og "Kattene slikker *deres* poter".

Hvis Peter sætter Katrine op på Katrines cykel, "sætter han hende op på *hendes* cykel". Hvis Peter sætter Katrine op på Eriks cykel, "sætter han hende op på *hans* cykel". Men hvis Peter sætter Katrine op på Peters egen cykel, "sætter han hende op på *sin* cykel", for så er subjekt og ejermand én og samme person.

Er det nogen eller nogle?

Nogen og *nogle* er ord, som i talesproget normalt udtales ens, men som ikke betyder det samme. Hvis man kan sætte **én eller anden** ind i stedet for, kan man godt regne med, at ordet *nogen* er rigtigt at bruge.

"Er der *én eller anden* der gider vaske op?" bliver til "Er der *nogen* der gider vaske op?".

Hvis det derimod drejer sig om *et par* eller *flere*, skal man bruge *nogle*.

"Der er kommet *nogle* frække unger nede i Mias børnehave" og "Nogle danskere har brune øjne, *nogle* har blå". I disse sætninger betyder det *et par* eller *flere*.

Er din tekst formuleret i afsluttede sætninger?

Er sætningerne koblet sammen?

Læs teksten højt, og tjek, om helsætningerne er af varieret længde tilpasset indholdet. Længden må tage hensyn til, hvad der skal hænge sammen indholdsmæssigt, fx kan det være nødvendigt med en længere opremsning af eksempler i samme sætning. Det kan også være nødvendigt med flere underordnede ledsætninger, hvis man skal forklare indviklede logiske sammenhænge. Men undgå alt for lange perioder, især med forvægt. Brug gerne korte sætninger som effekt, fx i forbindelse med konklusioner og afrundinger af afsnit. Det, der står kort, står tydeligt!

Er der variation i sætningslængden?

Læs teksten højt og tving dig selv til at sænke stemmen ved punktum og gøre ophold ved spørgsmålstegn, udråbstegn, tankestreg og kolon. Tjek så, om højtlesningen passer til tekstens sætningsafgrænsninger, eller om der optræder punktum i en helsætning som i følgende eksempel: "Han hængte bukserne til tørre på snoren. Som var våd af regnen".

Er sætningerne koblet sammen, eller mangler der præcisering af sammenhæng som i følgende eksempel? "Det regnede, de gik indenfor, faderen tændte op i pejsen, ungerne så fjernsyn, de kunne ikke komme ud og lege, de kedede sig".

I ét eller to ord?

Det drejer sig om ordene: *oven på/ovenpå*, *neden under/nedenunder*, *uden for/udenfor*, *uden om/udenom*, *inden for/indenfor*, *over for/overfor* osv. Hvis et af disse ord står til sidst i en sætning, er det som regel i ét ord:

"Jeg går *ovenpå*"; "Bilen holder *udenfor*".

Hvis det står foran et substantiv (navneord), er det i to ord: "Jeg står *oven på* stolen"; "Bilen holder *uden for* huset".

Sammensatte substantiver?

Sammensatte substantiver har altid et substantiv som sidste led og udtales med ét stærkt tryk. Sammensatte substantiver skrives altid i ét ord, også selvom ordet kan blive meget langt. Fx *telefonledning*, *computerskærm*, *musematte*, *parkeringsbilletautomat*, *studieopholdsforsikringspolice*

Er det nød eller nødt?

Hedder det "Peter var nød til at komme" eller "Peter var nødt til at komme"?

'Nødt' i betydningen 'at være nødt til', staves med 't'.

Prøv at sætte 'tvunget' ind i stedet for. Hvis det giver mening, er det 'nødt' med t.

Eleven var tvunget til at svare = eleven var nødt til at svare.

Randi var tvunget til at gå før tiden = Randi var nødt til at gå før tiden.

Er det ligge eller lægge?

I talesproget udtales *ligge* og *lægge* næsten ens, derfor har mange problemer med at kende forskel og siger derfor næsten altid *ligge* for det hele. Hvis man prøver at sige **sidde** og **sætte** i stedet for, kan man høre forskellen. Hvis man skal bruge **sidde** med *i*, skal man også bruge **ligge** med *i*, og hvis man skal bruge **sætte** med *æ*, skal man også bruge **lægge** med *æ*.

Fordi det ikke hedder "Jeg *siddet* bogen på bordet", men "Jeg *sætter* bogen på bordet", skal det være "Jeg *lægger* bogen på bordet. Fordi "Jeg *siddet* på sengen og læser" og ikke "Jeg *sætter* på sengen og læser", skal det være "Jeg *ligger* på sengen og læser".